

Έκταση: 9.451 τ. χλμ. **Κάτοικοι:** 302.750 (2011: 282.120)

Μια περιοχή με απaráμιλλες φυσικές ομορφιές, ψηλά δασωμένα βουνά, μεγάλες ήρεμες λίμνες και ορμητικά ποτάμια είναι η Δυτική Μακεδονία. Αποτελείται από τέσσερις νομούς: Γρεβενών, Καστοριάς, Κοζάνης και Φλώρινας, ο καθένας με τα δικά του χαρακτηριστικά.

Τα Γρεβενά μπορεί διοικητικά να είναι ένας από τους σχετικά νεοσύστατους νομούς της Ελλάδας, όμως έχουν ιστορία που χάνεται βαθιά στο χρόνο.

Περίφημα είναι τα πετρόχτιστα γεφύρια του που ενώνουν σε δεκαεφτά σημεία τις όχθες του Αλιάκμονα ή των παραποτάμων του, του Γρεβενίτη, του Βενέτικου, του Σταυροπόταμου, της Πραμόριτσας. Χτίστηκαν από λαϊκούς αυτοδίδακτους τεχνίτες, τα περισσότερα τον καιρό της τουρκοκρατίας. Πήραν τα ονόματά τους από τους πρωτομάστορες που τα κατασκεύασαν ή από την τοποθεσία ή από το χρηματοδότη ή από κάποια ιδιαιτερότητα που παρουσιάζουν.

Στα νοτιοδυτικά του νομού βρίσκονται η Βάλια Κάλντα και το Αρκουδόρεμα με τον φημισμένο εθνικό δρυμό και τον σημαντικότερο επί ελληνικού εδάφους βιότοπο της καφέ αρκούδας. Προστατεύεται με ειδική νομοθεσία του υπουργείου Περιβάλλοντος.

Η Καστοριά έχει τη λίμνη της, τα παραδοσιακά αρχοντικά της, τα βυζαντινά μοναστήρια, τις ορεινές ομορφιές του Γράμμου, το αλπικό τοπίο που ξεδιπλώνεται στο δρόμο προς το Νεστόριο. Φημίζεται για τα γουναρικά της.

Η Κοζάνη είναι διάσπαρτη από βουνά και κοιλάδες με όμορφες πόλεις και γραφικά χωριά. Σε υψόμετρο 920 μέτρων, σκαρφαλωμένη στην πλαγιά του Σινιάτσικου είναι η Σιάτιστα που δεσπόζει στην κοιλάδα του Αλιάκμονα.

Η Φλώρινα έχει το μοναδικό προνόμιο να είναι ο νομός με ψαροχώρια χτισμένα σε μικρή απόσταση από χιονοδρομικά κέντρα και σε υψόμετρο 900 μέτρων. Οι Πρέσπες αποτελούν

πόλο έλξης για τους επισκέπτες.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 2001, η Δυτική Μακεδονία έχει πληθυσμό 302.750 κατοίκους. Παρά το γεγονός ότι ο αριθμός αυτός είναι αυξημένος κατά 3,3% σε σχέση με τον αντίστοιχο του 1991, στην πραγματικότητα αποτελεί τον καθρέφτη της φυσικής μείωσης του πληθυσμού.

Εξαιρεση αποτελεί η Καστοριά. Ο νομός αυτός συγκεντρώνει μόλις το 0,5% του συνολικού πληθυσμού της χώρας. Όμως η τάση μείωσης αντιστρέφεται, αφού το 1997 και 1998 σημειώθηκε φυσική αύξηση του πληθυσμού και η υπεροχή των γεννήσεων έναντι των θανάτων σταθεροποιήθηκε.

Η ιστορία

Κοιτίδα της ελληνικής γλώσσας:

Τα μαστόδοντα, οι μακρινοί πρόγονοι των ελεφάντων, είναι οι πιο παλιοί γνωστοί σ' εμάς κάτοικοι της περιοχής. Τα ευρήματα πείθουν ότι έζησαν γύρω στα τρία εκατομμύρια χρόνια πριν από την εποχή μας. Ο παλαιολιθικός άνθρωπος επίσης άφησε τα ίχνη του περάσματος του από τη Δυτική Μακεδονία, ενώ στην Φλώρινα, στην Καστοριά, στην Κοζάνη, στα Σέρβια κι αλλού έχουν εντοπιστεί εστίες ανθρώπινης κατοίκησης στη Νεολιθική εποχή. Το πέρασμα στην εποχή του Χαλκού φανερώνει συνέχεια. Κι εκεί, προς το τέλος της τρίτης χιλιετίας π.Χ., η Δυτική Μακεδονία αναδεικνύεται κοιτίδα του Ελληνισμού:

Πολύ πριν από το 2200 π.Χ., η ελληνική γλώσσα, ενιαία, αδιάσπαστη και αδιαίρετη, μιλιόταν στο κομμάτι γης που σήμερα απαρτίζουν η Δυτική Μακεδονία, η Αλβανία, η

Ήπειρος και η Βορειοδυτική Θεσσαλία. Είναι η εποχή τουλάχιστον τριακόσια χρόνια πριν από τα πρώτα μινωικά ανάκτορα και πάνω από εξακόσια πριν από την αρχή της μυκηναϊκής εποχής, κοντά χίλια χρόνια πριν από την εμφάνιση των Δωριέων. Κι οπωσδήποτε, αρκετά πριν να επικρατήσουν στον Ελλαδικό χώρο τα ελληνικά φύλα, σε καιρούς που νότια πλειοψηφούσαν το «μεσογειακό υπόστρωμα», τα προελληνικά ινδοευρωπαϊκά φύλα και μόλις έσκαγαν μύτη οι Πρωτοέλληνες.

Εκεί γύρω στα 2200 π.Χ., η κοινή ελληνική γλώσσα άρχισε να απλώνεται σε νέες εκτάσεις και να διασπάται στα τρία: Στην ιωνική διάλεκτο που έμελλε πολύ αργότερα να εξελιχθεί στην κοινή και την Αττική, στην κεντρική διάλεκτο και στη δυτική διάλεκτο. Αυτοί που τις μιλούσαν, είχαν από καιρό αρχίσει να ξεκόβουν από τις αρχικές εστίες και να μεταναστεύουν, καθώς δεν τους χωρούσε ο τόπος.

Λίγο μετά το 1900 π.Χ., η ιωνική διάλεκτος είχε εντελώς αυτονομηθεί και μιλιόταν σ' ολόκληρη τη Στερεά (εκτός από το πέρα από το σημερινό Αντίρριο δυτικό κομμάτι της), σ' ολόκληρη τη βόρεια Πελοπόννησο από τον Ισθμό ως πέρα από το Ρίο, στην περιοχή της Ηλείας, στην Τροιζήνα και στην ευρύτερη περιοχή της Κυνουρίας. Τη μιλούσαν οι μετανάστες που αυτοπροσδιορίζονταν ως Ίωνες και είχαν πια εγκατασταθεί σ' αυτές τις περιοχές. Στο διάβα των αιώνων, η πρώην κοινή με τους άλλους ελληνόφωνους γλώσσα τους είχε εξελιχθεί σε χωριστή διάλεκτο.

Η δεύτερη διάλεκτος, η κεντρική, αναπτύχθηκε στη Δυτική Μακεδονία. Γύρω στα 1900 π.Χ. είχε αρχίσει να διαχωρίζεται σε αρκαδοκυπριακή (μιλιόταν στις περιοχές πλάι στην Πίνδο) και σε αιολική (στα εδάφη πάνω από τον Όλυμπο), ενώ τον ίδιο καιρό ξεπρόβαλλαν η θεσσαλική και η βοιωτική διάλεκτοι, με στοιχεία τόσο της κεντρικής, όσο και της δυτικής.

Ακολουθώντας την δική της εξέλιξη, η δυτική διάλεκτος συνέχισε να αναπτύσσεται στα όρια της Ηπείρου και βορειότερα. Στα τέλη της δεύτερης χιλιετίας π.Χ., με την κατάρρευση της μυκηναϊκής επικράτειας, οι φορείς άρχισαν να μετακινούνται νότια. Ήταν ουσιαστικά η γλώσσα των δυτικών επαρχιωτών της μυκηναϊκής εποχής.

Στα αρχαϊκά χρόνια, η χώρα ήταν γνωστή ως Άνω Μακεδονία και περιλάμβανε τις περιοχές Ελιμιώτιδα, Ορεστίδα, Λυγκηστίδα και Εορδαία. Η Αιανή ήταν η κυριότερη πόλη. Από αυτές τις περιοχές, πρώτη η Εορδαία πέρασε στα όρια του βασιλείου των Μακεδόνων, επί Περδίκκα Α' ακόμα. Η Ελυμία ή Ελιμιώτιδα, η Λυγκηστίδα ή Λύγκος, η Τυμφαία και η Ορεστίδα προσετέθησαν στο Μακεδονικό βασίλειο επί Αλεξάνδρου Α'. Στα 358 π.Χ., ο

Φίλιππος τις ενσωμάτωσε στο κράτος του.

Στους επόμενους αιώνες, η Δυτική Μακεδονία ακολούθησε κοινή πορεία με τις άλλες μακεδονικές περιοχές. Στα 1339 μ.Χ., υποτάχθηκε στους Τούρκους. Από τον ΙΖ' αιώνα, νέες πόλεις ξεπρόβαλαν εκεί που η ανάπτυξη του εμπορίου τις ευνοούσε. Η Δυτική Μακεδονία ήταν από τις πρώτες που ελευθερώθηκαν από τους Τούρκους στη διάρκεια του Α' Βαλκανικού πολέμου (1912).

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 28.3.2011)